

4. CAMPBELL, R. K.: *A keresztyén otthon, A nő helyzete a Szentírás szerint*. Budapest: Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió, ISBN 963 9434 40 X
5. FAZEKAS, ZSUZSANNA: *NŐNEK TEREMTVE – Feleség, anya, szerető, barát vagy csak bejárónő...*In *Kálvinista Szemle*. 2012, LXXXIII. évf., 3.szám, 8–9.o.
6. Dr. KAISER, BERNHARD: *Házassági, családi és szexualitika*. Egyetemi jegyzet; Komárom, 2011/12
7. LOCHMAN, JAN MILIČ: *A SZABADSÁG ÚTJELZŐI (Etikai vázlatok a tízparancsolathoz)*. Budapest: Kálvin János Kiadó, 1993. ISBN 963 300 557 4
8. Dr. PÁLHEGYI, FERENC: *KERESZTYÉN HÁZASSÁG*. Budapest: Kálvin János Kiadó, 2007.
9. ISBN 978 963 558 006 1
10. SMART, FAY – YOUNG, JEAN: *A NŐ Isten gondolatai szerint*. Bratislava: Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió – MSEJK, 2005. ISBN 80-88891-49-3
11. STRAUCH, ALEXANDER: *A férfi és a nő EGYENÉRTÉKŰ, DE KÜLÖNBÖZŐ (A nemekre vonatkozó bibliai helyek rövid tanulmányozása)*. Budapest: Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió, 2003. ISBN 963 9434 42 6
12. Dr. SZÜCS, FERENC: *Teológiai etika*. Budapest: Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya, 1993. ISBN 963/836/001/1
13. Dr. TÖRÖK, ISTVÁN: *Etika*. Amsterdam: Free University Press, 1988. ISBN 91-6256-686-3
14. TROBISCH, WALTER: *Kettesben? Szerelemről és házasságról*. Budapest: Primo-Evangéliumi Kiadó. ISBN 963 7838 60 0

Kovácsné Smatarla Ibolya:

Néma kiáltásoktól hangos a Föld... az abortusz keresztyén megközelítéséről

„Te formáltál anyám méhében” (Zsolt 139,13)

Abortusz. Vajon, ha ezt a szót halljuk mi jut eszünkbe? Egy kellemetlen, ámde rutin orvosi beavatkozás? Egy kórház, vagy talán egy magzat méhen belüli fényképe? Vagy egy legális gyilkosság?

Bernard N. Nathanson amerikai szülész-nőgyógyász professzor, 1969-ben egyik alapítója és főszervezője volt a Nemzeti Liga az Abortuszért nevű mozgalomnak, majd létrehozta a világ egyik legnagyobb abortuszklinikáját. Kétéves működése alatt mintegy 60 ezer terhesség-megszakítást hajtott végre. Amikor megválasztották a New York-i szülészeti klinika igazgatójának, lehetősége adódott, hogy figyelemmel kísérje a magzat fejlődését az anyaméhben. A kísérletek alatt felismerte, hogy a magzat tulajdonképpen az ő „meg nem született” páciense. Ekkor készítette a „Néma sikoly” című filmet, amely egy magzat fejlődését és abortálásának menetét követi végig ultrahangos felvétel segítségével. Ez az alig fél órás kisfilm „élménye” adta az ötletet dolgozatom címéhez. Magának a filmnek azért „Néma sikoly” a címe, mert abban a pillanatban, amikor a szívótölcsér – amivel először darabokra vágják a magzatot, majd pedig kiszippantják – hozzáér a gyermekhez a méhen belül, akkor a kisbaba száján sikoly mozdulatot lehet felfedezni. Tehát sikít a félelemtől, a fájdalomtól és közeledő halálától.

Mennyire aktuális ma az abortusz kérdése? Nos, beszéljenek helyettem a szomorú számok. 2000-ben Magyarországon 59.249, 2005-ben 48.689, 2010-ben 43.181 terhesség-megszakítást regisztráltak. Ez a döbbenetesen magas szám azonban csak a regisztrált, hivatalosan, kórházban elvégzett abortuszokról szól. Társadalomkutatók és szociológusok szerint ez a szám a valóságban akár meg is duplázódhat. A csökkenő tendenciát a modern és egyre biztosabb fogamzásgátlási módszereknek tudhatjuk be.

Mindezek mellett azt gondolom, hogy évente kb. 50.000 elkövetett legális gyilkosság, aktuálissá teszi ezt a kérdést mind a keresztyéneknek,

mind az ateistáknak, vagyis az egész társadalomnak. Hiszen napjainkban egyre több szakember kongatja a vészharangot a népesedési folyamatok régóta tartó kedvezőtlen alakulása miatt. A hosszú ideje csökkenő születésszám a népesség számszerű fogyatkozásán túl a korstruktúra romlásához, a népesség előregedéséhez vezet, amely mind a gazdaság, mind az ellátó rendszerek szempontjából rövidesen beláthatatlan következményekkel fenyeget.

Ez a dolgozat nem kíván eldöntendő kérdésekre választ adni, mert nem is keres választ semmi olyanra, ami eldöntendő lenne. Sokkal inkább az abortusz okát, jellemzőit és nem utolsósorban bibliai megközelítési módjait kívánja megvizsgálni, kutatni. Segíteni abban, hogy ne legyünk süketek meghallani ezeket a néma kiáltásokat, legyünk mi is „...gyors(ak) a hallásra...” ahogyan Jakab apostol mondja. Talán nem kényelmes felemelni szavunkat a gyilkosság eme legalizált formája ellen, de ne feledjük, hogy *„ahogyan a test halott a lélek nélkül, ugyanúgy a hit is halott a cselekedetek nélkül”* (Jk 2,26).

Az abortusz története

Az abortusz kérdésének ősidők óta való megléte általánosan elfogadott vélemény. Nem ismerünk az emberiség történetében olyan kort, amelyben ne alkalmazták volna. Az ókorban azonban – érthető okok miatt – nem volt és nem is lehetett annyira elterjedt, mint manapság. Két módszert ismertek: 1.: mérgeket adtak be a nőnek; 2.: fizikai eszközökkel próbáltak hatni a nő hasára¹. Az abortuszrendeletek előképei már a legrégebbi kultúrák etnomedicinális szokásaiban megtalálhatóak. A sumérok (Kr.e. 2000), Hammurabbi (Kr.e. 1800), az asszírok (Kr.e. 1500), a hettiták (Kr.e. 1300), a perzsák törvénykönyvei tiltóan fogalmaznak, védik a magzat és az anya életét. Az ókori Kínában Wang-Dui-Me könyve is elítéli az abortuszt, de indokolt esetben engedélyezi (pl. ha a nő, betegségben szenved, szűk a medencéje, vagy fiatal még a magzat kihordására). A források többsége szerint az ógörögöknél és a rómaiaknál elfogadott volt, s csak akkor volt tiltott, ha az apa tudta nélkül

¹ Willke, John C. és Willke, Barbara: Abortusz (Kérdések és válaszok). Budapest; Marana Tha 2000 Alapítvány és a Pro Life Alapítvány; 1998, 25. p.

kövétek el, vagy esetleg sértette annak jogait, érdekeit. Állítólag maga Plátón és Arisztotelész is engedélyezte, mert féltek a túlnépesedéstől. Arisztotelész azonban ellenezte, ha a magzat „megmozdult már”². A római engedékenységre csak Kr.e. a II. században változott meg, amikor a népesség száma csökkenni kezdett. Ekkor szigorú törvényeket léptettek életbe, hogy megállítsák a nemzet erkölcsi züllesztését.

Jobbágyi Gábor *„A méhmagzat életjoga”* című könyvében az imént említettekkel szemben azt próbálja bebizonyítani, hogy az abortuszpártiak hivatkozása Plátón és Arisztotelész műveire inkább a felületességüket bizonyítja, mintsem helyes tájékozódásukat. Véleménye szerint az ókorban a „méhmagzat anya általi szándékos elpusztítása Róma császárkoráig az emberiség történetében gyakorlatilag jog által érzékelhető méreteken és módon nem létezett”³. Az abortuszpártiak ebből arra következtethetnek, hogy természetes volta miatt nem esett szó róla. Jobbágyi Gábor velük ellentétben a hiányára következtet. Hogy legálisan nem létezhetett, azt több ténymegállapítással próbálja igazolni:⁴

1. a korai társadalmakban a nők joga elképzelhetetlen volt;
2. a művi beavatkozás életveszélyes volt az akkori technikák miatt;
3. a Föld ritkán lakott volt, s egy adott társadalom sikeres fennmaradását a természeti csapásokkal és a háborúkkal szemben csak az utánpótlás biztosíthatta;
4. a szülők számára a gyermek az életet jelentette;
5. a jogforrások magzatvédelmi normái kizárták a társadalmilag elismert abortusz meglétét.

Hammurabbi törvénykönyve utal ugyan az abortuszra, de itt elsősorban a magzat és az anya védelmére kell gondolni, mintsem a szándékos abortuszra, hiszen a testi sértés a cél, s csak mellékes következménye a vetelés: „Ha egy awélum awélum lányát megütötte és méhmagzatát elvetéltette vele, 10 siqlum ezüstöt fizessen méhmagzatáért. Ha ez a nő meghalt: (a megütő) leányát öljék meg”⁵.

² Varga Andor: Élet és erkölcs. Róma; 1980. 48. p.

³ Jobbágyi Gábor: A méhmagzat életjoga. Budapest; Szent István Társulat; 1997. 54. p.

⁴ i. m. 52–53. p.

⁵ Ókori Keleti Történeti Chrestomathia, (szerk. Harmatta János). Budapest; Tankönyvkiadó; 1965. 144. p.

Hasonló szabályozással találkozunk a Szentírásban is (vö. 2Móz 21,22–25). Mivel ez nem említi a művi abortusz tilalmára utaló szakaszokat, jóllehet minden kisebb, nemi erkölcsbe ütköző cselekményt súlyosan elítél, levonhatjuk a következtetést, hogy az abortusz még gondolati szinten sem létezett a bibliai népeknél.

Az ókori görögöknél már nem ilyen egyszerű a dolog. A spártaiaknál valóban megölték a csecsemőket, de ez nem azonosítható az abortusz legalizálásával. Platón és Arisztotelész műveiből elsősorban az erkölcsi tanítás sugárzik. Platón a gyereknemzést kötelességnek tartja, és csak akkor ajánlja a megfogant élet megszületésének megakadályozását, ha a nemző, a törvény által megszabott kort már elérte, mivelhogy ilyenkor már megvetésnek számít a nemzés⁶. Arisztotelész is abszolút családpartí. Számára az erény, az erkölcsös élet központi téma. A népesség növekedése elleni állásfoglalását nem tekinthetjük az abortusz legalizálásának. Hogy mégis előfordult az abortusz, azt a hippokratészi eskü bizonyítja. Jobbágyi Gábor érvelése szerint semmiféle forrásban nincs utalás az abortusz megengedettségre, sőt a jogból is a magzatvédelmi álláspont olvasható ki.

A klasszikus római erkölcs számára elfogadhatatlan az abortusz, az erkölcsileg hanyatló Rómában már egyes források utalnak meglétére, de mélységesen elítélik⁷.

A középkori kereszténység 313-as milánói „legalizálása” előtt, a harmadik század elején, Tertullianus egyházatya volt az első, aki abortuszügyben állást foglalt. Szerinte a megtermékenyült magzatnak 40 napig nincs lelke ezért a vetélés még nem bűn. Krisztus után a 4. század végén nemcsak a Római Birodalom vált ketté, hanem a keresztény egyház abortusz-megítélése is. Míg nyugaton Szent Ágoston szerint a magzatnak csak 2–3. hónapos korától van lelke, így gyilkosságról nem beszélhetünk, addig a kortárs Aranyházájú Szent János, konstantinápolyi pátriárka, nemcsak a művi vetélést, hanem a terhesség elleni védekezést is elvetette.

Később a szigorú keleti nézetek nyugatra is elterjedtek, pl. V. Károly az abortuszt „elevenen való elföldeléssel büntette”. III. Ferdinánd császár praxis criminalis-a „grave homicidium”, vagyis az emberölés kategóriá-

jába sorolja az abortuszt, míg ezzel egy időben Glatzinger Mihály lőcsei főorvos a gyógyszerek közül kitiltatja a barackmag kivonatát, mert gyakran abortívumként használják⁸. Mária Terézia, bár tiltja az abortuszt, de nem halálos bűnként bánik vele.

Az 1878-ban keletkezett Csemegi-féle kódex a híres V. törvénycikelyének, 285. paragrafusa szerint: „A teherben lévő nő, aki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli, vagy azt más által eszközölteti, ha házasságon kívül esett teherbe: két évig terjedhető, ellenkező esetben három évig terjedhető börtönnel büntetendő”. Aki a műveletet végezte és nyereségvágyból, az öt évig terjedő fegyházzal „volt büntetendő”. A Csemegi-féle kódex lényegében megegyezett az akkori európai normákkal, viszont az is tény, hogy nemcsak a két világháború között, de egészen 1956-ig érvényben maradt.

1953. 2. 1.-től Magyarországon érvénybe lépő Ratkó-rendelet elfogadásával azonban megszületik az ún. Ratkó-korszak. A közvélemény a mai napig úgy gondolja, hogy ez idő alatt tilos volt az abortusz, pedig ez nem így van. A rendelet nem jelentett totális tiltást, csak bejelentési és nyilvántartási kötelezettséget. Ma az abortuszt az 1992. évi LXXIX. tv. szabályozza Magyarországon.

Abortusz a magyar jogrendszerben

A magyar jogrendszerben az abortuszt az 1992. évi LXXIX. tv. rendelkezik. Itt első ránézésre több feltételt is szabnak a terhesség megszakítására: orvosi indikáció. Úgy tűnhet, hogy csak később, a negyedik fejezetben részletezett indikációk fennállásakor lehet abortuszt végezni, de aki figyelmesen olvassa a törvény szövegét az rábukkan egy „érdekes” dologra: „A terhesség megszakítása, ha azt nem egészségi ok indokolja, az állapotos nő írásbeli kérelme alapján végezhető el”¹⁰. Tehát, megvan a kiskapu. Egy írásbeli kérelem és 28.000 Ft. Ennyit ér egy magzat élete...

Terhesség-megszakítást alapesetben a terhesség 12. hetéig, egészségügyi probléma fennállásakor a terhesség 24. hetéig lehet végezni.

⁶ Platón összes művei, II. kötet. Budapest; Európa Könyvkiadó; 1984. 332. p.

⁷ Suetonius: A caesarok élete. Budapest; Európa Könyvkiadó; 1994. 406. p.

⁸ Magyary Kossa Gyula: Magyar Orvosi Emlékek. Budapest; 1931. III. k. 41. p.

⁹ Csemegi Károly: Az 1878. évi büntetőtörvénykönyv tervezete. Budapest; 1882.

¹⁰ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99200079.TV

A terhesség idejétől függetlenül is elvégezhető az abortusz két esetben: ha a magzatnak a méhen kívüli élettel összeegyeztethetetlen betegsége van, vagy az anya közvetlen életveszélye esetén.

Az abortusz fiziológiája

Orvosi szempontból spontán (abortus spontaneus) és művi vetelésről (abortus artificialis) beszélünk.

A spontán vetelés

A spontán vetelés nem más, mint a magzat anyaméhéből való távozás a külső beavatkozás nélkül. Ilyenkor a vetelés során nem feltétlenül hal meg a magzat, az ok pedig nem mindig ismert. Általában a magzat a benne, vagy a méhlepényben levő hiba miatt pusztul el. Ebben az esetben nem beszélhetünk erkölcsi kérdésről.

A művi vetelés

Az előző veteléssel szemben ez az eljárás a magzat méhen belüli életét külső beavatkozással szakítja meg. Ez lehet közvetlen, ha célja a magzat közvetlen megölése, illetve közvetett, amennyiben célja az anya meggyógyítása és a magzat ennek következményeként pusztul el.

Az abortusz kategóriájába különféle eszközök (méhspirál) és tabletták (esemény utáni tabletták) is beletartoznak, mivel a már megtermékenyült petesejt beágyazódását akadályozzák meg és nem az emberi élet elindulását. A művi vetelésnek három fő típusa ismeretes: az „alulról” és „felülről” való beavatkozás a méhbe, illetve a mérgezés.

Az „alulról” végzett abortuszok

Menstruáció-szabályozás: Ez egy korai vákuum-aspirációs abortusz, mely alkalmával a méh tartalmát egy vékony szívószállal kiszívják. Ezt a beavatkozást a terhességtől függetlenül havonta elvégzik.

Vákuum-aspirációs abortusz: Ennél az eljárásnál a méhnyak lebénítása és szétfeszítése után egy késszerűen éles műanyag csövet juttatnak

a méhbe, amellyel a gyermeket darabokra tépik, majd kiszívják. Az itt alkalmazott szívóerő „29-szer erősebb, mint egy otthoni porszívó”¹¹.

Tágítás és küret: Itt az abortőr egy küretkanalat juttat a méhbe, amellyel darabokra vágja a magzatot és a méhlepényt, majd kikaparja. Az említett három eljárásmódot az első trimeszterben (1–3. hónap) alkalmazzák.

Tágítás és kiürítés: Ezt a módszert a 12. hét után alkalmazzák. Érzéstelenítés nélkül egy fogószerű eszközzel a magzat egyes testrészeit csavaró mozdulatokkal leszakítják a test többi részéről. A gerincet eltörik, a koponyát összeroppantják. „Az asszisztens feladata a test részeinek összeillesztése”¹².

A mérgezőes abortusz

A 16. hét után széles körben alkalmazzák a sómérgezőes eljárást. Ennél a beavatkozásnál átszúrva a nő hasfalát, a méhfalat és a magzatburkot, koncentrált sóoldatot fecskendeznek be a magzatvíz helyébe. A gyermek ezt az oldatot lenyeli, majd egy óras szenvedés után meghal. A nő másnap megszüli halott gyermekét. Ehhez hasonló eljárás a prosztaglandin befecskendezése a magzatvízbe. Megemlítenéd az RU 486 vagy Mifegyne szer. Ezt akkor veszik be, ha elmarad a menstruáció. Ekkor a magzat már több hetes. Csak kórházban alkalmazható, mivel az erős vérzés életveszélyes lehet az anyára.

A „felülről” végzett abortuszok

Legáltalánosabb módja a *hysterotomia*. Fejlett magzatok esetében alkalmazzák és nem más, mint egyfajta korai császármetszés.

Abortusz és Biblia

A Biblia az abortusszal egyáltalán nem vagy csak nagyon minimálisan foglalkozik, tehát nem találunk olyan kijelentést a Szentírásban, ami

¹¹ John C. Willke és Barbara Willke: Abortusz (Kérdések és válaszok). Budapest; Marana Tha 2000 Alapítvány és a Pro Life Alapítvány; 1998. 105. p.

¹² i. m. 105. p.

azt mondani, ki hogy az abortusz bűn, és Istennek nem tetsző dolog. Ugyanakkor a „Szentháromság” szó sem szerepel a Bibliában, pedig ez a fogalom hitünk egyik alapkövét jelenti. Így ha figyelmesen olvassuk a Szentírást, találunk olyan igeszakaszokat, amelyek segítenek az abortusz bibliai megítélésében.

A Szentírás nem csak a születés szép oldaláról beszél, hanem nehézségeiről, illetve a meg nem született életéről is. Pl.: „vagy miért nem lettem olyan, mint az elásott koraszülött, mint a világosságot nem látott csecsemők” (Jób 3,16). Itt Jób a sok csapás után elátkozza életét és születésének napját. Itt a „néfel” (=vetelés) kifejezés hozható összefüggésbe ezzel a kontextussal. Tehát, a spontán vetelésről és nem a mesterségesen előidézettől van szó. (Milyen szép, hogy míg a Jób 3,16-ban Jób elátkozza az életét, addig a János evangéliuma 3,16-ban, a Biblia szívében minden bajunk, gondunk megoldásra találhat).

Az élet Isten ajándéka

Azt, hogy az élet Isten ajándéka nagyon könnyű bizonyítanunk, hiszen a Biblia első lapjain ez áll: „Azután megformálta az Úristen az embert a föld porából, és élet leheletét lehelte az orrába. Így lett az ember élőlény” (1Móz 2,7). „Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette őket, férfivá és nővé teremtette őket. Isten megáldotta őket és ezt mondta nekik Isten: szaporodjatok és sokasodjatok, töltsétek be és hódítsátok meg a földet” (1Móz 1,27).

A második igéből kitűnik, hogy az első embert nem feladat nélkül teremtette Isten. Az ember teremtése nem öncélú és a teremtett ember élete sem lehet az. Isten parancsba adja nekik a sáfárságot és a sokasodást és ez a két utasítás a záloga az emberiség fennmaradásának a földön. Hiszen ha nem jól „uralkodunk” az állatokon, a földeken akkor az embernek nem lesz mit ennie és éhen hal, ha pedig nem „szaporodunk és sokasodunk”, akkor kihal az emberi faj. Több ezer éves parancs ez, és ma, 2012-ben még mindig nem tudjuk jól teljesíteni. Földünket, természeti tartalékainkat, energiánkat pazaroljuk, a végletekig kiaknázzuk, mígnem a rossz sáfárságnak köszönhetően nem lesz egy talpalatnyi zöld terület, ami az oxigént biztosítja, nem lesz édesvíz, ami a szomjunkt oltaná, veszélyeztetett fajok százai pusztulnak ki, mert az ember rossz

gazdája a földnek. Ugyanakkor a másik parancsot sem teljesítjük, hiszen a születésszabályozás korát éljük, ahol a nőnek joga van nemet mondani Isten ajándékára, a gyermekre! Ugyanakkor Isten nemcsak megteremtette az életünket, nem csak feladatod bízott ránk, hanem mindezeket számon tartja és számon is kéri rajtunk! Számon tartja a mi életünket: „Megláttam népem nyomorúságát Egyiptomban és meghallottam kiáltásukat a sanyargatók miatt...” (2Móz 3,7). „Ne aggódjatok tehát, és ne mondjátok: Mit együnk? – vagy: mit igyunk? – vagy: mit öltöszünk magunkra? Mindezt a pogányok kérdezzétek? A ti mennyei Atyátok pedig tudja, hogy szükségetek van minderre” (Mt 6,31–32). Sőt Isten nemcsak számon tartja az ember életét, hanem számon is kéri azt: „A benneteket életető vért pedig számon kérem. Minden élőlénytől számon kérem azt, az embertől is. Számon kérem az ember életét: egyik embertől a másiktól” (1Móz 9,5).

Látjuk tehát, hogy az élet Istentől származtatott ajándék, melynek célja, feladata van. Sáfárságra kaptuk életünket, s mindennapi döntéseink befolyásolják feladataink, céljaink, az életünk végkimenetelét.

A magzat önálló élet, Isten ajándéka

Mindenekelőtt azt kell bizonyítanunk, hogy a magzat élete Isten ajándéka. Talán megbotránkoztató maga a feltételezés, hogy ezt a tényt nem evidenciaként kezeljük, de amíg a társadalom „becsúszott, nem kívánt terhességről” és nem Isten akaratáról beszél egy-egy kényesebb szituációban, úgy gondolom, nem árt, ha megemlítsre kerül néhány olyan ige, amely azt támasztja alá, hogy a gyermek Isten ajándéka! A gyermekáldás minden esetben Isten akaratára. „Az anyaméhet csakis Isten nyithatja meg és csakis ő zárhatja be”¹³. Erre utal Ruth könyvében a következő vers: „Isten megadta neki, hogy teherbe essen” (Ruth 4,13).

Isten egyedi, szuverén joga életet adni és életet elvenni. Senki másé. Mind a születendő élet, mint a saját életünk minden pillanata Istentől függ. Nem tudunk szabad akaratunkból semmi sem tenni. „De ne esküdj saját fejedre sem, hiszen egyetlen hajad szálát sem tudod fehérré vagy feketevé tenni” (Mt 5,37).

¹³ Dr. J. Douma: Házasság és szexualitás Válás Abortusz. Budapest; Iránytű Kiadó; 1998. 207. p.

Ahogy az előző fejezetben bizonyítást nyert, hogy az élet Isten ajándéka, úgy itt azt szeretném bemutatni, hogy a magzatnak is önálló élete van, már egészen a kezdetektől Ezek a bibliai igék, mind egyértelműen alátámasztják azt az álláspontot, hogy a magzatról már Isten tud, formálja, óvja és számon tartja az életét. *„Te alkottad veséimet, te formáltál anyám méhében. Magasztallak téged, mert félelmetes és csodálatos vagy, csodálatosak alkotásaid, és lelkem jól tudja ezt. Csontjaim nem voltak rejtve előtted mikor titkon formálódtam, mintha a föld mélyén képződtem volna. Alaktalan testemet már látták szemeid, könyvedben minden meg volt írva, a napok is, amelyeket nekem szántál, bár még egy sem volt belőlük”* (Zsolt 139,13–16). *„Mielőtt megformáltalak az anyaméhben, már ismertelek és mielőtt a világra jöttél megszenteltelek, népek prófétájává tettelek”* (Jer 1,5). *„Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, megmozdult a magzat a méhében...”* (Lk 1,41).

Isten számára a meg nem született gyermek élete fontos, értékes és számon kéri a magzati életet is. *„Ha férfiak verekednek, és úgy meglöknek egy terhes asszonyt, hogy az elvetél, de életét nem veszti el, akkor bírságot kell fizetnie a vétkesnek aszerint, ahogyan az asszony férje megszabja, ezt kell cserébe adnia a vetélésért. Ha viszont elveszti életét, akkor életét kell adni életért”* (2Móz 21,22–23).

Hogyan is merülhet fel bennünk kétség az abortuszt illetően? Az ige szava világos és egyértelmű. A születendő gyermek Isten csodálatos, tervezett alkotása, és semmiképpen sem a véletlen műve. Véleményem szerit nem létezik „becsúszott terhesség”, csakis Isten akaratából létrejött áldott állapot. Sokszor hangzik el az az álláspont az abortusz mellett, hogy a magzat nem igazi ember. Hiszen nem is tudunk róla. Lehet, hogy az édesanyján kívül senki sem tud az életéről. Gyöngé, védtelen, egyelőre a külső világban életképtelen. Könnyű becsukni a szemünket, amit nem látunk, vagy nem akarunk látni, az voltaképpen nincs is. Azonban nem szabad elfeledkeznünk, hogy Jézus irgalmassága épp a gyöngékre és védtelenekre terjed ki. Azokra, akik nem, vagy alig számítanak ebben a világban. Hiszen mit számított Jézus korában egy leprás a sok közül? Mit számítottak a bénák, vakok, koldus szegények, parázna nők és vámszedők? Az akkori társadalom számára bizonyára annyit számított egy házasságtörő asszony élete, mint manapság egy védtelen embrió élete, akiről esetleg nem is tudják, hogy létezik. Egy szám lesz a sok közül

a statisztikák között. Hiszem, hogy Jézus irgalmassága és szeretete azonban a méhen belüli kis magzatokra is kiterjed, azokra, akik megszületnek, és azokra is, akik nem élnek túl a méhen belüli életet.

Az is nyilvánvaló, hogy önálló élőlényről, vagyis élő lényről van szó. Nem csak egy szövetsomóról az anyaméhben belül. Hiszen Isten az anyától „függetlenül” törődik a magzattal, formálja olyan szeretettel, amire csak Ő képes.

Indikációk

Évezredes szabályok bizonyítják, hogy a XX. századig szinte minden állami törvény kivételt nem ismerő bűncselekménynek ítélte az abortuszt¹⁴. A korábbi szigorú állásponttól való eltávolodás egyértelműen az emberiség erkölcsi érzékének hanyatlását, tompulását jelenti. Úgy tűnik, hogy az ember egyre jobban eltávolodik Istentől és ezáltal egyre kevésbé érti meg a saját lényegét, értékét. Bármennyire is súlyos az abortusz kérdése, mégis egymástól lényegesen eltérő véleményekkel szembesülünk. Sokan annyira érzéketlenek, hogy még az erkölcsi súlyát sem érzik, vannak viszont olyanok is, akik semmiféle indokot nem akarnak elfogadni a végrehajtásért. Az emberek többsége negatívnak tartja, de bizonyos esetekben tolerálja. Sajnálatos módon a jelenleg érvényben levő törvények is ilyenek és bár tiltják, mégis a „nem illik, de szabad” szellemében járnak el.

Orvosi indikáció

Akkor beszélhetünk orvosi indikációról, ha az anya valódi életveszélybe kerül, vagy ha tartós és súlyos egészség károsodás következhet be, ha a terhessége továbbra is fennmarad. Ezt az elképzelést Douma csakis abban az esetben fogadja el, ha az anya ténylegesen életveszélyben van: *„Összefoglalva úgy vélem, hogy a gyógyászati indikáció – annak szigorú értelmében – megengedi az abortív beavatkozást. Ebben az esetben az anyára nézve közvetlen és fenyegető életveszélynek kell fennállnia, amelyben a művi abortusz elkerülhetetlen”*¹⁵.

¹⁴ Jobbágyi Gábor: Az abortusz jogi szempontból, In: Távlatok, 1992/3. 384. p.

¹⁵ Dr. J. Douma Házasság és szexualitás Válás Abortusz. Budapest; Iránytű; 1998. 232. p.

Pszichiátriai indikáció

Olyan indikáció, amelyben az anya pszichikai állapotát nagyon súlyosan fenyegeti, az állapotosság. Ilyenkor nem egy időleges idegösszeomlásról van szó, hanem maradandó pszichés károsodásról. Pl. skizofrénia. Douma bizonytalanul ugyan, de elfogadja ezt az indikációt. Én úgy gondolom, hogy minden mentális problémára Jézus Krisztus a megoldás. Ezért a csak Krisztus hiányából adódó pszichikai zavarok miatt, nem tudom elfogadni az abortusz ezen indikációját. Természetesen ez nem a pszichiátriai esetekre vonatkozik. A pszichopatológiai esetek többségében is úgy gondolom, hogy mivel az anya nem köteles felnevelni a gyermeket, hiszen örökbe adhatja, vagy egyszerűen csak lemondhat róla a kórházban, ezért nem látom szükségességét az abortív beavatkozásnak.

Eugenetikai indikáció

A születendő gyermek lelki, fizikai „épségére” utal. A terhesség alatt különböző vizsgálatokkal, ki lehet szűrni a testi és szellemi rendellenességeket.

Keresztyén hitünkéből fakadón kell nemet mondanunk az eugenetikai indikációra. Istennek terve van az életünkkel, de a tervrajzot csak ő ismeri – mondta egykor Merton, római katolikus teológus. Nem tudjuk, hogy pl. egy Down-kóros emberrel mi a célja az Úrnak. Így ne is akarjuk átvenni az irányítást!

Jogi, etikai indikáció

Jogi, vagy etikai indikációról akkor beszélhetünk, ha a terhesség bűncselekmény következménye. Ilyen bűncselekmények a nemi erőszak, a nemi érintkezés kiskorúval, a vérfertőzés. Végso soron Douma ezt az indikációt is elveti. Bár osztja Lindeboom és Haring véleményét, miszerint az azonnali beavatkozás, hüvelyöblítés formájában megengedettnek minősül, de a terhesség későbbi szakaszában ösztönözni kell az anyát gyermeke megszületésére. Bár Douma kényesen kezeli a témát, azért ezt világosan kimondja.

Pszicho-szociális indikáció

Azok a pszichikai összetűzések és feszültségek, amelyeket a terhesség idéz elő, az asszony társadalmi kapcsolataiban, mikrokörnyezetében, családjában. Azt gondolom, hogy sokszor egy-egy problémánk megoldására, nem a legkézenfekvőbb és legegyszerűbb a megoldás. Ha az életünk a csőd és a szakadék szélén áll, és még egy nem kívánt terhesség is kiderül, könnyen azt gondolhatnánk, hogy az abortusz megoldás minden problémánkra. Ez nem igaz! Sokszor egy abortusz után az anya lelkiismeret-furdalással küzdve, még mélyebbre kerül, mint ahol eredetileg a fogantatás előtt volt. Ha pszichés baj van, akkor tud a pszichiátria segíteni, ha szociális, a szociálpolitikai intézkedések tudnak segíteni, mindenre van megoldás, de csak akkor, ha Krisztust látjuk magunk előtt egész életünkben.

Szociális indikáció

Akik elfogadják, a szociális indukciót, azok elegendőnek tartják a néhez szociális, anyagi körülményeket az abortusz végrehajtásához. Ezt a nézetet nem kívánom kommentálni, beszéljen helyettem Isten örök érvényű igéje: *„Ne aggódjatok tehát, és ne mondjátok, hogy mit együnk? – vagy Mit igyunk? – vagy: Mit öltünk magunkra? Mindezt a pogányok kérdeztetik, a ti mennyei Atyátok, pedig tudja, hogy szükségetek van mindenre. De keressétek először az ő országát és igazságát és ezek is mind ráadásul megadatnak nektek”* (Mt 6,31–33).

KATOLIKUS ÉS REFORMÁTUS ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Római Katolikus Egyház

II. János Pál az idők jeleit, az életet fenyegető új veszélyeket felismerve a korábbi megnyilatkozásoknál is határozottabban állt ki az élet védelmében. Az 1981-ben kiadott „Familiaris Consortio” című dokumentumban az emberi élet védelmét, oltalmát hirdette, „bármilyen fokon vagy körülmények között legyen is az élet”¹⁶, vagyis „a közhatalom minden erőszakos beavatkozása ... beleértve az abortuszt is határozottan

¹⁶ Amit Isten egybekötött. Budapest; Szent István Társulat; 1986. 23. p.

elutasítandó és elítélendő”. Az 1980-as évek vége felé a Hittani Kongregáció a „Donum Vitae” kezdetű instrukciójában foglalt állást az emberi élet tiszteletének és az utódnemzés méltóságának kérdésében, amely szerint minden emberi lény személy és létének első pillanatától tisztelet illeti meg. 1995. március 25-én, Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén hozta nyilvánosságra II. János Pál pápa enciklikáját „Az emberi élet sértetlenségéről” (Evangelium Vitae) címmel, mely felhívás, hogy minden ember óvja, védje az életet. Ebben a keresztyén egyház évszázados tanítását foglalja össze és cselekvési lehetőséget kínál a súlyos válságba került emberiségnek. Az enciklika a magzatot, mint a legártatlanabb, legkiszolgáltatottabb és legtehetetlenebb emberi lényt veszi pártfogásába, aki fogantatásától kezdve már anyja méhében Isten szeretetteljes és atyai gondviselésének személyes tárgya. Az enciklika az Egyház korábbi tanításához ragaszkodva egyértelműen fogalmaz: „a közvetlen abortusz, melyet célként vagy eszközként szándékolnak, mindig az erkölcsi rend súlyos felforgatása, mert egy ártatlan emberi élet előre megfontolt kioltása”¹⁷.

Jóllehet a történelem folyamán a tudományok és a filozófiai gondolkodás fejlődése sok vitának adott helyet az abortusz kérdésében, a tanítóhivatal és a zsinatok mindig következetesen elítélték, s gyilkosságnak tekintették az abortuszt.

Református Egyház

Sok felelős teológiai tudós megszólalt már és szólal meg napjainkban is az abortusz kérdéskörével kapcsolatban, ezért e dolgozatban most három fontos és meghatározó személy állásfoglalását szeretném ismertetni.

Szűcs Ferenc teológiai professzor, „Teológiai etika” c. művében részletesen bemutatja az abortusz történetét, de nem sokat foglalkozik annak aktuális megítélésével. Annyit azonban megtudhatunk, hogy a „Ne ölj!” parancsolat isteni mércéjét nem szabad kijátszanunk, hanem a kivételeket is a bűn miatt megromlott világ és Isten kegyelme összefüggésében kell szemlélnünk. Tehát, óv bennünket a moralizálástól, az elítélő

magatartástól. Felhívja figyelmünket, hogy a keresztyén közösségnek felelőssége van az egyén mellett. Határhelyzetekről, (indikációkról) beszél, melyben feszült állapotban nem lehet kazualisztikus válaszokat adni. „Valójában a határhelyzetekben kell bizonyosságot tennie Krisztus egyházának arról, hogy a bűnt és a megváltást nem moralizálva értelmezi”¹⁸.

J. Douma, holland teológus, a fenti indikációk ismertetésén túl szintén igen röviden értékeli, summás mondanivalója ez: „semmi okunk sincs arra, hogy kíméljük azt az orvost, aki abortuszokat végez. Hütlenné vált orvosi hivatásához, amellyel gyógyítást, egészségmegőrzést, születésnél segítséget kell végeznie, de ehelyett beállt a halálhoz segédmunkásnak”¹⁹.

Jan Milic Lochman, cseh teológus, már bővebben beszél a kérdésről és árnyaltabban fogalmaz ennél. Természetesen az élet védelmét tartja elsődlegesnek és követendő mintának. Ugyanakkor óv mindenféle érv nélküli doktrína kimondásától. Nem is fogalmaz meg semmiféle pro- vagy kontra érvet. Lochman, mint keresztyén és keresztyén egyházi ember, inkább korunk egyházának feladatait emeli ki az abortusz kérdéskörében: egyfelől a prevenciót, a különböző felvilágosítási munkát, másfelől pedig a lelkigondozói attitűdöt hangsúlyozza, kimondva azt, hogy a keresztyén egyház feladata minden esetben a társadalmi kérdésekben való világos bibliai iránymutatás és az ezzel kapcsolatos isteni kijelentés képviselése és megélése.

Befejezés, avagy kiút a válságból

Dolgozatom utolsó fejezetében azt szeretném röviden áttekinteni, hogy milyen megoldási lehetőségek kínálkoznak az abortuszok számának csökkentésére és a szülési kedv fokozására. Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy az abortusz problémájának összetettsége miatt az egyes lehetőségeket nem szabad elszigetelt, önálló és egyedüli megoldásnak tekinteni. Összefogásra van tehát szükség, egy új társadalmi közgondolkodást kell kialakítani, meg kell újulnia erkölcsileg az emberiség kultúrájának, ugyanis korunkban az anyag, a dolog, a matéria uralkodik

¹⁸ Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai Etika. Budapest; Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya; 1993. 230. p.

¹⁹ J. Douma: A Tízparancsolat. Budapest; Iránytű Kiadó; 1994. 169. p.

¹⁷ II. János Pál: Evangelium Vitae. Budapest; Szent István Társulat; 1995. 88. p.

az emberi személy, a szellem és az erkölcs felett. Új kritikai érzékre van szükség, mely felismeri az eredeti és lényeges erkölcsi és emberi értékek létezését: a lét elsőbbségét a birtoklással, a személy elsőbbségét a dolgokkal szemben²⁰.

Kinek kell cselekedni és mit? Hol kezdjük? Hol vannak a gyökerek? Mindannyiunknak megvan a maga fontos szerepe, állapotának, korának és hivatásának megfelelően. Együtt kell építenünk az élet új kultúráját, a békét. Jóllehet aránytalannak látszik a küzdelem, hiszen sokkal több eszköz van a „halál kultúráját” terjesztők kezében, mint amivel az „élet és a szeretet kultúráját” terjesztők rendelkeznek, mégis bízunk kell Krisztusban.

Az állam szerepe

Óriási felelősség terheli a hatalmat viselőket. Nekik, akik a közjó és az ember szolgálatára hivatottak, az a kötelességük, hogy olyan döntéseket hozzanak – főként a törvényhozásban – amelyek az élet javát szolgálják. A közjó teljesen összefügg az emberi természettel, s csak akkor állhat fenn teljesen és sértetlenül, ha mindenkor tekintetbe veszi az emberi személyt, s az őt megillető alapjogokat. Az állami hatóság nem szolgálhatja kizárólag egyeseknek vagy keveseknek az érdekét, a közjóból mindenkinek részesülnie kell. Az igazságosság és a méltányosság megköveteli, hogy az állam ügyeit intézők több gondot fordítsanak az elesettebb polgárokra, mert ezek saját jogaikat érvényesíteni és törvényes igényeiket kielégíteni kevésbé képesek. Olyan törvényt kell megfogalmazni és életbe léptetni, amely már az első alapvető jogot, az ember élethez való jogát minden emberre kiterjeszti, s mely emberfogalomba beletartozik a meg nem született gyermek, a fogyatékos, sőt a halálához közeledő idős ember is. Az abortusz-törvények helyett magzatvédelmi törvényeket kell hozni és ezeket a gyakorlatba ültetni. A pillanatnyi, időleges haszon helyett perspektívában kell gondolkodni. Ki kell küszöbölni azon nehézségeket, amelyek miatt az édesanyák a testileg és lelkileg egyaránt káros abortuszt választják. A probléma egyik gyökere a szociális kérdés megoldatlansága. A jó családpolitika kell legyen az egész szociális kérdés

kiindulópontja. Biztosítani kell a családot és az anyaságot megillető támogatást. Lehetővé kell tenni a családanyák számára a csökkentett munkaidőt, hogy lehetővé és hatékonyra váljon a gyermekek és az öregek gondozása. Fokozott gondot kell fordítani a lakáspolitikára, ki kell építeni a fiatalok családalapítását, gyermekvállalását támogató hitelrendszert. Csökkenteni kell az inflációt, a gyermekélelmezési és gyermekruházzati cikkeket elérhetővé kell tenni a kisebb keresetűek számára is. Nem elég azonban az állam részéről nyújtott szociális támogatás, noha nagy szerepe van a válságos helyzet javításában. A csupán anyagi támogatás nem biztosít jelentős és tartós előrelépést. Az emberek szívének legmélyén van szükség az igazi változásra.

A keresztyén család

A keresztyénység olyan pozitív erkölcsiséget hordoz, amely képes felmutatni a társadalomnak azokat az értékeket, amelyek segíthetnek a krízisek megoldásában és kisugározzák az életnek azt az igenlését, amely segíthet felülemelkedni a merőben anyagi szempontokon. A válságból való kiút egyik ilyen alappillére az erkölcsi értékek egész tárházát fel-sorakoztató keresztyén család, keresztyén házasság. Isteni eredeténél fogva az élet, a szeretet és a személyek közössége. Küldetése őrizni és kinyilvánítani, közölni azt a szeretet, amellyel Isten szereti az embert, vagy Krisztus az Egyházat. Az ilyen családi „fészek” az a hely, ahol isteni ajándékként fogadják az életet, mindezért meghatározó és pótolhatatlan a család szerepe az élet kultúrájának építésében és támogatni kell, hogy az egész társadalom javát szolgálhassa.

A nevelői munka elsősorban a szülők kötelessége és joga. Isten munkatársaiként hatékonyan kell segíteniük minden tekintetben az emberi élet kibontakozását. Mivel a családban látott és megélt életforma az esetek többségében egy életre meghatározó lehet, s mivel a jövő alakulását a felnövekvő gyermekek majdani szerepvállalása döntően meghatározza, ezért már az anyaméhtől el kell kezdeni a nevelést.

A család az első, de nem az egyetlen vagy kizárólagos nevelő közösség. Szüksége van az egész társadalom támogatására, hogy megfelelő módon teljesíthesse feladatát. Kiemelt szerepet kell tulajdonítanunk az Egyháznak, az államnak, az iskoláknak és a benne dolgozó értelmisé-

²⁰ II. János Pál: *Evangelium Vitae*. Budapest; Szent István Társulat; 1995. 134. p.

gieknek, nevelőknek. Az iskolák feladata az értelmi képességek és a helyes ítéletalkotás kifejlesztése, az értékek iránti fogékonyság, a kölcsönös megértéshez szükséges érzék nevelése. Az egyházi iskolák többletet adnak, mert kifejezetten feladatuknak érzik az oktatás mellett a nevelést. Megteremtik a szeretet légkörét és előkészítenek Isten országa terjesztésének szolgálatára, ami egyértelműen az élet szolgálatát jelenti.

A segítségnyújtás és felvilágosítás egyéb módjai

Mivel a család és az iskola sok esetben nem tud eleget tenni hivatásának, ezért általánosan elfogadott, hogy minden életkorban szükséges az életismeretek állandó gyarapítása és felfrissítése. A „halál kultúrájának” rohamos terjedése haladéktalan összefogásra, ellenpropagandára szólít fel. Öröndetes tény, hogy az élet értéke iránti fogékonyság nem halt ki minden emberből és az abortuszt engedélyező törvényhozással szemben sok élet-, család- és gyermekvédő szervezet jött létre világszerte az utóbbi évtizedekben, években. Jelentőségük óriási, de igazi hatást csak akkor tudnak elérni, ha minél több nő és férfi szívéhez el tudnak jutni, vagyis ha átszöhetnek a társadalom legrejtettebb rétegeit is.

Mit tehetünk? Nyitottnak kell lennünk a pozitív hatású mozgalmak iránt. Mindannyiunknak – a lehetőségek szerint – vállalni kell az együttműködést. Lehetővé kell tenni, hogy a különféle szervezetek állandó előadásokat tarthassanak kisközösségekben, iskolákban. Törekedni kell arra, hogy az „élet kultúrája” megjelenhessen az egész médiában (sajtó, rádió, televízió, újabban internet). Hogy mennyire óriási és tudatformáló a különféle tömegtájékoztatási eszközök ereje, azt sajnos többnyire negatív értelemben tapasztaljuk. Joggal állíthatjuk, hogy az erőszak elterjedésének és az élet iránti tisztelet megfogyatkozásának egyik gyökere is itt keresendő. Sok ország a maga módján küzd az élet tiszteletének kivívásáért. Magyarország, jóllehet az abortuszkérdés terén gyengén fejlett ország, több élet-, család- és gyermekvédő mozgalommal dicsekedhet. A Magzatvédő Társaság az élet és az anyaság tiszteletét hangsúlyozza és a szülői hivatásra próbál felkészíteni. „Életvédő honlap”-juk van, tehát elvileg világszerte elérhetők. A „Pacem in utero” célja az emberi élet orvosi és jogi védelme a fogamzástól kezdve az ember természetes haláláig. A „Kalász” a lányok, leendő anyák nevelését tartja fontosnak, míg

a „Nagycsaládosok Országos Védelme” a nagycsaládok érdekvédelmét képviseli. A szervezetek között még nagy jelentőséggel bír az „Alfa Szövetség”. Ez elsősorban a nem kívánt magzatokat hordó anyákra összpontosít. Felhívja figyelmüket felelősségükre. A törvény által felkínált abortusz lehetőségével szemben, támogatást próbál nyújtani a kétségbeesett és elmagányosodott nőknek, hogy megszülhessék és gondozhassák gyermeküket. Számos civil szervezet, alapítvány, egyesület létezik, amelyek ezen mozgalmakhoz hasonlóan az élet védelmét tekintik szívügyüknek.

Mit tehet az orvostársadalom az abortuszok számának csökkentése érdekében? Kötelességük a megelőzésben és felvilágosításban való aktív részvétel. Hogy ez mennyire fontos és hatásos azt az a tény is bizonyítja, hogy a kellőképpen tájékoztatott nők 80%-a meggondolja magát. Sajnos manapság egyre kevesebb azon nőgyászok száma, akik nem végeztek/végeznek abortuszt. Elgondolkodtató, sőt megdöbbentő főleg a keresztény ember számára azon orvosok magatartása, akik a második, harmadik, vagy későbbi terhesség esetén – szinte már automatikusan – megkérdésként az anyától, hogy meg kívánják-e tartani gyermekét vagy sem. Szomorú, ha épp az élet védelmére esküt tevő orvos tartja természetesnek az abortuszt és természetellenesnek a gyermek vállalását. Reméljük, hogy ez a magatartás kivételnek számít. A szülész-nőgyógyászati osztályok sok helyen biztosítják a terhesség-megszakítást végző csoport működését. Ez gyakran lehetetlenné teszi, hogy az érintett orvos élhesen az egyébként törvény által biztosított jogával, amely lehetővé teszi a lelkiismeretre való hivatkozással az abortusz megtagadását. Vannak szerencsére olyan orvosok is, akik a keresztény meggyőződést komolyan véve példát adnak az egész orvostársadalom számára a hippokratészi eskü megtartásában, amelynél jobb esküt a mai napig egyetlen hivatás-erkölcsi kódex sem tudott megfogalmazni.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az örökbefogadás fontosságát sem. Emberséges megoldásnak kell neveznünk, mert életben marad a magzat, ugyanakkor az örökbefogadó szülő is közreműködhet az „élet kultúrájának” terjesztésében. Így erősödhet az emberek közötti összetartozás, szolidaritás, vagyis a krisztusi szeretet. Ha összetartunk, kitartunk hitünkben és megújulunk erkölcsünkben miénk a győzelem. Hinnünk kell abban, hogy „halál kultúráját” képviselő anyagi világnál erősebb az „élet

kultúráját” képviselő hitbeli és szellemi világ. Ne feledjük, hogy Isten a történelem irányítója, s hogy bármikor változtathat a reménytelennek tűnő helyzeten. Legyünk Isten „munkatársai”, eszközei! Bízunk Krisztusban, hiszen Istennél semmi sem lehetetlen!

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. II. János Pál: *Evangelium Vitae*. Budapest; Szent István Társulat: 1995.
2. Amit Isten egybekötött. Budapest; Szent István Társulat: 1986.
3. Csemegi Károly: *Az 1878. évi büntető törvénykönyv tervezete*. Budapest: 1882.
4. Douma, J. Dr.: *A Tízparancsolat*. Budapest; Iránytű Kiadó: 1994.
5. Douma, J. Dr.: *Házasság és szexualitás Válás Abortusz*. Budapest; Iránytű Kiadó: 1998.
6. Jobbágyi Gábor: *A méhmagzat életjoga*. Budapest; Szent István Társulat: 1997.
7. Jobbágyi Gábor: *Az abortusz jogi szempontból*. In: *Távlatok*, 1992/3.
8. Lochman, Jan Milich: *A tízparancsolat*. Budapest; Kálvin Kiadó: 1994.
9. Magyary Kossa Gyula: *Magyar Orvosi Emlékek III.k.* Budapest: 1931.
10. Harmatta János (szerk.): *Ókori Keleti Történeti Chrestomathia*. Budapest: 1965.
11. Platón összes művei, II. kötet. Budapest; Európa Könyvkiadó: 1984.
12. Dr. Sebestyén Jenő: *Református etika*. Gödöllő; Iránytű Kiadó: 2000.
13. Suetonius: *A caesarok élete*. Budapest; Európa Könyvkiadó: 1994.
14. Dr. Szűcs Ferenc: *Teológiai Etika*. Budapest; Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya: 1993.
15. Török István: *Etika*. Amsterdam; Free University Press: 1988.
16. Varga Andor: *Élet és erkölcs*. Róma: 1980.
17. Willke, John C. és Willke, Barbara: *Abortusz (Kérdések és válaszok)*. Budapest; Marana Tha 2000 Alapítvány és a Pro Life Alapítvány: 1998.
18. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99200079.TV

Lénárt Tibor:

A teológia kinyújtott karja a társadalom felé: diakónia

Kr.u. a II. évezred elején megalakuló egyetemek, mint az emberi tudás továbbadásának intézményei három nagy fakultásra épültek: orvostudomány, jogtudomány és teológia. Ezek mellett a szabad művészetek fakultása kapott még helyet. E fakultások létjogosultságát a gyakorlati életben való használhatósága és fontossága teremtette meg, az értelmiség kialakulásában e tudományágaknak megkerülhetetlen szerepük volt. Ezekben belül a teológia tudománya, amelyet Aurelius Augustinus (354–430) határozott meg először önálló tudományos diszciplínaként, mindent átható szereppel rendelkezett, mivel e történelmi korszak még bőven az emberközpontú humanista-felvilágosult ideológia keletkezése és térhódítása előtt, a transzcendens létezését, mint minden anyagi-lelki valóság megkérdőjelezhetetlen forrását, tényként tekintette gondolkodása alapjának. A felvilágosodás után azonban egyre jobban elveszítette a teológia ezt az alaptékintélyét, s napjainkra már csak egy szűkebb vallásos társadalmi réteg életével foglalkozó, vagy esetleg filozófiai tudományként tartják számon. A felvilágosulás és humanizmus következményeként a korunkban fejlettnak mondott társadalmakban uralkodó liberális szellemiség azonban nem vonhatja kétségbe a teológia azon igényének jogosultságát, hogy ismertté legyen mindenki előtt azon szándéka – mely ugyan egy bizonyos világnézeti alapon nyugszik –, hogy továbbra is eredeti rendeltetésének megfelelően az emberi társadalom legszélesebb rétegeit igyekszik a folyamatosan gyarapodó teológiai tudás által szolgálni.

Jelen tanulmány ennek a célnak igyekszik megfelelni, tehát egyrészt: ismertetni a teológia kapcsolódási pontjait a társadalom felé, ill. e kapcsolódási pontnak, mint a teológián belüli tudománynak a gyökereit, motivációját és működését, és az ezekkel kapcsolatos eddigi tudományos munkák eredményeiből szintetizált konzekvenciát levonni a jövőre vonatkozólag. Az előbb felvázoltak szerint a módszer, mellyel ezt el kívánom érni, adott: elismert teológusok munkáira támaszkodva egy-